

Kóczyán Sándor

A trágár nyelvhasználat korlátozása a magyar médiaszabályozásban

Az elektronikus médiaszabályozás egyik legérdekesebb területe a trágár kifejezések és a „csúnya” szavak, a durva beszéd korlátozása. Az ilyen megnyilvánulások önmagukban véve nem jogellenesek, a véleménynyilvánítás szabadságába tartoznak. A trágár, durva beszéd használata azonban szigorú korlátozás alá esik az elektronikus médiában. Ennek legfőbb indoka a kiskorúak védelme, mivel ezt a kiskorúak számára nem megfelelő, káros tartalomnak tekintik. A tanulmány az elektronikus médiában megjelenő trágár, durva beszéd magyar szabályozását mutatja be, részletesen elemezve az ORTT és a Médiatanács trágár kifejezésekkel kapcsolatos gyakorlatát. A jogszabályi környezet bemutatása mellett ismerteti a Médiatanács 1037/2011. (VII. 19.) számú határozatával elfogadott úgynevezett klasszifikációs ajánlását, amely a trágár, durva beszéd megítéléséről is útmutatást nyújt. Bár a trágár nyelvhasználat kifejezett tilalma sem a régi, sem az új médiatörvényben nem szerepel, az ORTT és a Médiatanács, valamint a bíróságok számtalan, a műsorszámok korhatár-besorolásával kapcsolatos határozatban foglalkoztak az obszcén, trágár kifejezések használatának kérdésével. Említést érdemelnek a talkshow-k (Mónika-show) és valóságshow-k (ValóVilág 4), amelyekben fokozottabban jelentek az erősen trágár, durva kifejezések használatának problémái. Az írás kiter a rádióban előforduló trágár nyelvhasználatra is, és néhány szóban felidéri a zeneszámokban használt durva beszéd kapcsán az úgynevezett Ice-T-ügyet.

A trágár nyelvhasználat korlátozásáról általában

A közfelfogás szerint az audiovizuális médiaszolgáltatásokban megjelenő bizonyos tartalmak veszélyt jelenthetnek, károsak lehetnek a kiskorúak megfelelő testi, szellemi, lelki és erkölcsi fejlődésére. A médiaszabályozás egyik legfontosabb kérdése a kiskorúaknak a média ártalmas hatásaitól, a számukra nemkívánatos tartalmaktól való védelme. A kiskorúak számára nem megfelelő, káros tartalomnak minősül – az erőszakos és a szexuális tartalmak mellett – a trágár, durva beszéd is, amely helytelen magatartásmintát közvetítve „rossz” hatást gyakorolhat testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükre. Az ilyen tartalmak önmagukban véve nem jogellenesek, a véleménynyilvánítás szabadsága körébe tartoznak és szabadon közzétehetők.¹ A kiskorúak védelme azonban indokoltá teheti az elektronikus médiumokban a trágár, durva megnyilvánulások korlátozását, amelyek károsan befolyásolhatják a testi, szellemi vagy erkölcsi fejlődésüket. A közlés korlátozásának mértéke és módja az adott médium jellemzőitől is függ: ugyanazon tartalmú közlések a különböző médiumokban – televízió, internet, mozi, videojáték – megjelenve különböző mértékű és típusú korlátozások alá eshetnek. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a hozzáférés korlátozása egyben a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását is jelenti, amire a kiskorúak védelmének biztosítása során is tekintettel kell lenni.

A szabályozásnak többféle módszere létezik. A gyermekek védelmét szolgáló egyik legrégebbi és legerjedtebb korlát a műsorszervezet szabályozásával a műsorszám (médiatartalom) sugárzási idejének korlátozása. Ez az úgynevezett vízválasztó módszer (*watershed*), amely alapján a kiskorúak szempontjából kifogásolható, káros tartalmú műsorszámok csak meghatározott időpontban, a késő esti vagy éjszakai órákban tehetők közzé, amikor nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy kiskorúak már nem láthatják, hallhatják a károsnak vélt tartalmat. A másik leggyakoribb módszer a műsorszámok klasszifikációja, kategorizálása, korhatár-besorolása (*classification, rating*), illetve valamilyen szempont, kritérium alapján történő minősítése, osztályozása. A besorolási rendszereknek kétféle fajtájuk különböztethető meg: az egyik a kor/érettség alapján való besorolás, az úgynevezett „értékelő” (*evaluative*) rendszer, amely a műsorszám megtekintéséhez ajánlott alsó korhatárt határozza meg a műsorszám megfelelő

¹ A kiskorúak védelme kapcsán a korlátozás mértéke alapján különbség tehető a jogellenes (illegális) és a káros (ártalmas) tartalmak között. A jogellenes tartalmak teljes egészében tiltottak mindenki számára, míg a káros tartalmak önmagukban nem jogellenesek, de a kiskorúak számára nemkívánatosak. A megkülönböztetést először az Európai Bizottság 1996-ban kiadott „A kiskorúak és az emberi méltóság védelméről az audiovizuális és információs szolgáltatásokban” című Zöld Könyve tartalmazta (COM(96) 483, Brüsszel, 1996. 10. 16.).

korhatár-kategóriába való besorolásával. A másik az úgynevezett leíró jellegű besorolás, amely a műsorszám nem kívánt tartalmi jellemzőire – így a trágár nyelvezet előfordulására – vonatkozó mutatókat alkalmaz (például erőszak, szexualitás, droghasználat).

A trágár beszéd korlátozása a magyar médiaszabályozásban

A korábbi médiahatóság, az Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT) több határozatban foglalkozott már kifejezetten az obszcén, trágár kifejezések használatának kérdésével. Az ORTT gyakorlata szerint a durván közönséges, trágár kijelentések használata nem volt ugyan tilos, viszont az ilyen közlések alkalmasak voltak a nézők vagy a hallgatók nyugalmanak megzavarására, ezért erre a körülményre előzetesen fel kellett hívni a közönség figyelmét.² A Testület a Danubius rádiót például azért marasztalta el a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (Rttv.) 5. § (1) bekezdésének³ megsértése miatt, mert 2006 májusában a rádió egyik reggeli műsorában – főműsoridőben – két olyan trágár kifejezés („b*szd meg”, „f*szom”) is elhangzott, amely a kisipolás ellenére is jól hallható volt. A műsorban az MTV Baló György által vezetett 2006. áprilisi választási műsort parodizálták. A határozat szerint az elhangzottak „alkalmasak voltak arra, hogy a gyanútlan rádióhallgatókban megütközést keltsenek”, továbbá „teljesen öncélúan hangzottak el, s vitték el a műsorszegmenst az indokolatlan közönségesség irányába”. Az ilyen durván közönséges, trágár stílusba hajló kijelentések alkalmasak a nyugalom megzavarására, s erre a körülményre a rádió elmulasztotta előzetesen felhívni a figyelmet.⁴ Az első fokon eljáró Fővárosi Bíróság azonban hatályon kívül helyezte a határozatot, arra hivatkozva, hogy a trágár kifejezések használata „nem teljesen sorolható” az Rttv. 5. § (1) bekezdése alá, valamint az alkalmazott szankció nincs arányban a szankcionált magatartással. A Fővárosi Ítéltábla végül helybenhagyta az ORTT határozatát.⁵ Egy másik esetben egy vidéki rádiót marasztalt el a testület, mert egy szignálként elhangzó párbeszéd ugyancsak trágár kifejezést tartalmazott („Mondd még egyszer, ha mered, te f*szfej!”). „Az ilyen jellegű kifejezés sértő és megbotránkoztató lehet mások számára, és a hallgatók nyugalmanak megzavarására is alkalmas lehet.”⁶

A trágár nyelvhasználat megítélése a korhatár-besorolásnál

A trágár nyelvhasználat kifejezett tilalma sem a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvényben (Rttv.), sem az új médiatörvényben, a mediaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CXXXV. törvényben (Mttv.) nem szerepel. Az Rttv. korhatár-kategóriákat meghatározó 5/B. § (3)–(4) bekezdése csupán annyit mondott ki, hogy azt a műsorszámot, amely alkalmas a 16 éven aluliak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, különösen azáltal, hogy közvetett módon utal erőszakra, illetve szexualitásra, vagy témájának meghatározó eleme az erőszakos módon megoldott konfliktus, a III. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: 16 éven aluliak számára nem ajánlott. Azt a műsorszámot pedig, amely alkalmas a kiskorúak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, különösen azáltal, hogy meghatározó eleme az erőszak, illetve a szexualitás közvetlen, természetes ábrázolása, a IV. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: 18 éven aluliak számára nem ajánlott. Ezen túlmenően a III–IV. kategóriára időbeli korlát vonatkozott. A III. kategóriába sorolt műsorszámot 21.00 és 5.00 óra között, míg a IV. kategóriába sorolt műsorszámot csak 22.00 és 5.00 óra között lehetett sugározni (Rttv. 5/C. § (2)–(3) bek.).

Az Rttv. ugyanakkor nem részletezte, hogy pontosan mi minősül a kiskorúak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen, illetve súlyosan kedvezőtlen befolyásolására alkalmas műsorszámnak, ahogyan azt sem,

2 380/2004. (III. 31.) sz. ORTT-határozat, 735/2005. (IV. 27.) sz. ORTT-határozat, 2579/2005. (XII. 14.) sz. ORTT-határozat, 870/2006. (IV. 26.) sz. ORTT-határozat.

3 „Rttv. 5. § (1) A vallási vagy hitbeli meggyőződést sértő, az erőszakos vagy más módon a nyugalom megzavarására alkalmas képi vagy hanghatások bemutatása előtt a közönség figyelmét erre a körülményre fel kell hívni.”

4 2456/2006. (XI. 8.) sz. ORTT-határozat.

5 Fővárosi Ítéltábla 4.Kf.27.207/2008/4.

6 1507/2007. (VI. 27.) sz. ORTT-határozat.

mit ért pornográfia és indokolatlan erőszak alatt. Az egyes kategóriákba való besorolás részletes szempontjait az ORTT dolgozta ki, és az 1494/2002. (X. 17.) sz. ORTT-határozatban tette közzé. Az ORTT határozata részletesen kifejtette, hogy a műsorszámok minősítése során milyen szempontokat kell figyelembe venni, külön szólva a televíziós és a rádiós műsorszolgáltatókról. Az ajánlás a trágár, durva beszéd használatáról csak a rádiós műsorszolgáltatók kapcsán szólt.

A trágár nyelvhasználat kifejezett tilalma az új médiatörvényben sem szerepel. Az Mttv. a korhatár-kategóriák meghatározása során nem említi külön tartalmi jellemzőként a trágár, durva beszédet:

„9. § (5) Azt a műsorszámot, amely alkalmas a tizenhat éven aluliak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, különösen azért, hogy erőszakra, illetve szexualitásra utal, vagy témájának meghatározó eleme az erőszakos módon megoldott konfliktus, a IV. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: tizenhat éven aluliak számára nem ajánlott.

(6) Azt a műsorszámot, amely alkalmas a kiskorúak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, különösen azért, hogy meghatározó eleme az erőszak, illetve a szexualitás közvetlen, naturális ábrázolása, az V. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: tizennyolc éven aluliak számára nem ajánlott.”

A korhatár-besorolás során a trágár, durva beszéd megítéléséről a Médiatanács 1037/2011. (VII. 19.) számú határozatában elfogadott és közzétett – kötelező erővel nem bíró – úgynevezett klasszifikációs ajánlása nyújt útmutatást.⁷ Az ajánlás alapvetően az ORTT 2002-es határozatát követi, de helyenként részletesebb, és a hatóság korábbi joggyakorlatának számos elemét beépíti. Az ajánlás szerint a besorolás során az úgynevezett „témakifejtés tesztjét” kell alkalmazni: azt kell vizsgálni, hogy a műsorszámokban megjelenik-e valamilyen ártalom, és azt milyen súllyal és módon mutatják be, illetve ábrázolják. A műsorszámok kategorizálása, minősítése összességében a gyermekek és a fiatalok védelmére okot adó jelenetek számától, terjedelmétől, minőségétől, szövegezésétől, képi megjelenítésétől, zenei aláfestésétől, tartalmi mondanivalójától, magyarázattal vagy magyarázat nélkül történő megértésüktől, vagyis a kiskorúakra gyakorolt összehatásától függ.⁸ Az ajánlás szerint a kiskorúak fokozott védelme érdekében a korhatár-besorolás során a tartalomszolgáltatóknak mindig megszorítóan és nem megengedően kell eljárniuk,⁹ a káros hatások megítélésénél pedig mindig a gyermekek érdekei az elsődlegesek. A besorolás a teljes műsorszámra vonatkozik, ezért amennyiben a közreadott mű egyetlen olyan elemet, jelenetet is tartalmaz, amely magasabb kategóriába tartozik, úgy az kihat az egész műsorszám minősítésére, és magasabb kategóriába kell besorolni azt.¹⁰ Az ajánlás külön nem szól a rádiós médiaszolgáltatókról.

Az ORTT, a Médiatanács és a bíróságok általános gyakorlata

Az ORTT, illetve a Médiatanács az obszcén, trágár kifejezések használatának kérdésével a műsorszámok korhatár-besorolásánál – amelynek szempontjai a műsorszám nem kívánt tartalmi jellemzőin alapulnak – foglalkozik, amivel kapcsolatban mind a médiahatóságoknak, mind a bíróságoknak egy viszonylag egységes gyakorlatuk alakult ki. A gyakorlat alapján főbb tartalmi jellemzőkként a trágár, durva nyelvezeten kívül az erőszak, a szexualitás és a meztelenség, a droghasználat, a félelemkeltés, a veszélyes magatartások, valamint a hátrányos megkülönböztetés emelhető ki. A műsorszámok besorolása során a leggyakoribb problémát a műsorszámok helytelen minősítése, azok nem megfelelő korhatár-kategóriába való besorolása jelenti. A médiaszolgáltatók (műsorszolgáltatók) jellemzően a 16 éven aluliaknak nem ajánlott műsorszámokat sorolják be egy kategóriával lentebb, és azokat 12-es korhatár-kategóriával teszik közzé idő előtt.

⁷ A médiatartalmak korhatár-besorolásánál irányadó szempontokra, az egyes műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazható jelzésekre, illetve a minősítés közzétételének módjára vonatkozó jogalkalmazási gyakorlat elvi szempontjai. http://mediatorveny.hu/dokumentum/16/klaszifikacios_ajanlas.pdf (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

⁸ Fővárosi Ítéletábrla 2.Kf.27.164/2005/5., Fővárosi Ítéletábrla 2.Kf.27.250/2006/6.

⁹ Fővárosi Bíróság 24.K.33839/2004/12.

¹⁰ Fővárosi Ítéletábrla 2.Kf.27.154/2004/6., Fővárosi Ítéletábrla 2.Kf.27.250/2006/6.

A Fővárosi Ítéltábla számos ítéletében kiemelte, hogy a korhatár besorolása során mindig a műsorszám összhatását kell figyelembe venni:

„A korhatár helyes meghatározásánál a műsorszám kiskorúakra gyakorolt összhatását kell figyelembe venni, vagyis egységesen, az egész filmet szemlélve kell azt elemezni nemcsak szóhasználatát, hanem képi megjelenítését, hang- és zenei aláfestését, tartalmi mondanivalóját ahhoz, hogy megfelelő mérlegelési szempontok álljanak rendelkezésre a döntés meghozatalánál.”¹¹

Az ORTT és a Médiatanács számtalan határozatában hivatkozott a Fővárosi Bíróság egy 2005-ben hozott elsőfokú ítéletére, amely kimondta, hogy:

„...a kiskorúak egészséges erkölcsi, szellemi, pszichikai fejlődése olyan alkotmányos érték, amellyel szemben minden más alkotmányos szabadságjognak engednie kell. A véleménynyilvánítási, műsorszerkesztési, műsorszolgáltatási szabadság csak ezen érték maximális védelmét figyelembe véve valósulhat meg. Kétség esetén csak a túlzott védelem lehet az elfogadható mérce.”¹²

„A minősítésnél a műsorszolgáltatónak mindig megszorítóan – és nem megengedően – kell eljárnia.”¹³

A besorolás mindig a teljes műsorszámra vonatkozik, ezért az egyes jelenetek, elemek más kategóriába tartozása kihat az egész műsorszám minősítésére.¹⁴ Ha a műsorszám olyan elemeket tartalmaz, amelyeket besorolásuk esetén magasabb kategóriának megfelelően lehetne csak sugározni – éppen a minősítésnél való megszorító eljárásra és a védendő korosztályra tekintettel –, az egész műsorszámot eggyel magasabb kategóriába kell sorolni és annak megfelelően sugározni. A műsorszám magasabb korhatári kategóriába történő sorolására abban az esetben is szükség van, ha csak fennáll a lehetősége annak, hogy a kiskorúakra káros hatást gyakorolnak. Ebből következően nem a műsorszám kiskorúakra gyakorolt tényleges hatását kell vizsgálni, hanem csupán annyit, hogy a közzétett jelenetek alkalmasak lehetnek-e a kiskorúak egészséges fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására.¹⁵

A gyakorlat szerint a kiskorúak fejlődésének hátrányos befolyásolására, a kialakulóban lévő értékrendjük megzavarására a műsorszámokban előforduló obszcén, trágár kifejezések, a közönséges nyelvhasználat is alkalmas lehet. Ezt a Fővárosi Ítéltábla több esetben is kifejtette: „Súlyosan káros hatással van a kiskorúak erkölcsi fejlődésére, a kulturált viselkedés elsajátítását kifejezetten gátolja az, hogy egy televízió-műsorban felnőttek folyamatosan válogatott trágárságokat mondanak egymásnak, és a nyílt színen összeverekednek.”¹⁶ A fentieknek megfelelően, ha a műsorszám akár egyetlen olyan jelenetet is tartalmaz, amelyben trágár nyelvhasználat fordul elő, úgy az kihathat az egész műsorszám minősítésére, és azt magasabb kategóriába kell besorolni.

Az ORTT 2002-es állásfoglalása a rádiós műsorszolgáltatók esetében külön kitért arra, hogy a III. kategóriába sorolt műsorszámok esetében a durva beszéd, esetleg trágár kifejezések használatának védhetőnek kell lennie, használatuk nem lehet sem mértéktelen, sem túlságosan agresszív. A durvának, trágárnak tekintett szavak, kifejezések a szereplők vagy a helyzetek jellemzésére, a valóság ábrázolása céljából előfordulhatnak, amennyiben ez a hallgató tájékoztatása vagy a művészi hatás szempontjából indokolt. A Médiatanács ajánlása szerint a II. kategóriában (hat éven aluliak számára nem ajánlott) már elfogadható a csodálkozást, megdöbbenést kifejező indulatszavak, az enyhe, tréfás szitkok,

¹¹ Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.065/2004/3., Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.074/2004/3.

¹² Fővárosi Bíróság 3.K.33902/2005/7.

¹³ Fővárosi Bíróság 24.K.33839/2004/12.

¹⁴ Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.154/2004/6.

¹⁵ Fővárosi Ítéltábla 3.Kf.27.178/2006/4.

¹⁶ Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.259/2004/3.

a nem obszcén gesztusok, kézmozdulatok használata, ám „az agresszív nyelvi mintákat” kerülni kell. A III. kategóriába (12 éven aluliak számára nem ajánlott) való besorolás során pedig figyelemmel kell lenni arra, hogy a közönséges, durva nyelvezet körében nem megengedett a sértő kifejezések hatványozott előfordulása, a nemi szervek említése, a szexuális töltetű káromkodások. Az ajánlás szerint még a IV. kategóriába (16 éven aluliak számára nem ajánlott) tartozó műsorszámokban sem elfogadott a nemi szervekkel, illetve a szexuális aktussal kapcsolatos trágár szavak „különösen agresszív módon történő használata”.

A médiahatóság gyakorlata szerint a „közepesen erős” kifejezéseket tartalmazó műsorszámokat a III. kategóriába kell besorolni. A 12-es korhatár-kategóriában még elfogadhatóak az enyhe (például bunkó, barom, francba stb.), illetve a „közepesen erős” kifejezések (például hülye, szar, fos stb.) csoportjába tartozó káromkodások, ám az ezeket meghaladó „erősen” trágár kifejezések és a vulgáris nyelvhasználat már nem, azokat ki kell sípolni vagy érthetlenné kell tenni. A hatóság több határozatában is kimondta, hogy a „közepes mértéket is meghaladó” trágár nyelvezet már alkalmas arra, hogy a 16 éven aluliak személyiségfejlődésére káros hatást gyakoroljon. Az indokolás szerint a durva, közönséges nyelvhasználat azt közvetítheti a 16 éven aluli korosztály számára, hogy az elfogadható, hétköznapi és követhető az egész társadalom számára, ezért az a „nyelvi igénytelenség” felé terelheti a kiskorúakat, valamint az arra „fogékony kamaszokat megerősít[het]i a rossz beidegződéseikben”. Ennek megfelelően a durva, trágár kifejezéseket tartalmazó műsorszámokat legalább a 16-os korhatár-kategóriába kell besorolni, amelyeket csak 21.00 és 5.00 óra között lehet közzétenni, sugározni (Mttv. 10. § (1) bek. c)–d) pont). A trágár beszéd szempontjából tehát lényegében a 21 óra tekinthető „vízválasztó” időpontnak, és a 21 és 5 óra közötti időszak a trágár beszéd „biztonságos menedéke”, amikor már kisebb a veszélye annak, hogy az ilyen szóhasználattal gyermekek is szembesülnek. Így a késő esti időszakban közzétett és a megfelelő korhatár-kategóriába besorolt műsorszámokban elhangzó trágár, obszcén kifejezéseket már nem szükséges kisípolni, érthetlenné tenni. A gyakorlat tehát – hasonlóan a filmek korhatár-besorolásának szempontjait tartalmazó angol BBFC-kódex, a Classification Guidelines-ban¹⁷ foglaltakhoz – különbséget tesz az „enyhe” nyelvhasználat, a „közepesen erős”, mérsékelt nyelvezet és a „közepes mértéket is meghaladó”, „erősen” trágár kifejezések között. Az viszont már nem egészen világos, hogy pontosan mely és milyen kontextusban elhangzó szavak tartoznak a „közepesen erős” és az „erős” trágár kifejezések, nyelvezet kategóriájába. Annyi bizonyos, hogy a szexuális töltetű obszcén kifejezések gyakori említése már meghaladja a közepesen erős mértéket.

Emellett a trágár, durva szavak megítélésénél különbséget kellene tenni – hasonlóan az amerikai médiahatóság, a Federal Communications Commission (Szövetségi Kommunikációs Bizottság, FCC) korábbi gyakorlatához¹⁸ – a trágár szavak ismétlődő, folyamatos vagy gyakori használata, valamint azok elszigetelt vagy eseti, alkalmi használata között. Az elszigetelt és eseti használat a kontextusra, a közlés körülményeire tekintettel még nem feltétlenül elfogadhatatlan. Ez elsősorban attól függ, hogy az önmagában trágárnak tartott kifejezés milyen kontextusban hangzik el, illetve a közlés összefüggései – a műsor műfaja, tartalma, a közönség várható nagysága és összetétele – igazolják-e a használatot. Így például az obszcén tartalmú, szexuális célzattal használt kifejezések, a szexuális kontextusban megjelenő trágárság használata napközben sem fogadható el, még akkor sem, ha azok egyébként a művészi önkifejezés eszközeinek számítanak. Ha viszont a trágár szavakat nem szexuális célzattal, hanem a mondanivaló hangsúlyozására, például a szereplők vagy a helyzetek jellemzésére használják alkalmi jelleggel, úgy elfogadhatónak minősülhet, ha a műsorszám egyébként más, kiskorúakra káros hatást nem tartalmaz. A jelenlegi gyakorlat erre csak kevésbé van figyelemmel.

Figyelembe kellene venni azt is, hogy a vitatott kifejezés milyen műfajú műsorszámokban hangzik el. Egy fikciós műfajban, filmben vagy egy sorozat epizódjában alkalmi jelleggel elhangzó trágár kifejezések a körülményektől függően elfogadhatóak lehetnek, tekintettel az alkotás művészi érdemeire, illetve ha azok az alkotás „szerves” részét képezik.¹⁹ Erre példa az amerikai médiahatóság, az FCC egyik döntése, amely nem találta illetlennek (*indecent*) Steven Spielberg Ryan közlegény megmentése (*Saving Private Ryan*) című filmjének teljes, vágatlanul bemutatott verzióját. A mozifilm az ABC televíziós csatornáin 2004. november 11-én este 8 órakor került adásba, és a „TV-MA LV” korhatár-

17 Lásd <http://www.bbfc.co.uk/download/guidelines/BBFC%20Classification%20Guidelines%202009.pdf> (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

18 Industry Guidance on the Commission's Case Law Interpreting 18 U.S.C. § 1464 and Enforcement Policies Regarding Broadcast Indecency. Policy Statement, 16 FCC Rcd 7999 (2001) <http://transition.fcc.gov/eb/Orders/2001/fcc01090.html> (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

19 Ilyen trágár kifejezéseket, már-már klasszikusnak számító fordulatokat tartalmazó filmekre példa a Beverly Hills-i zsaru, Amerikába jöttem vagy a Drágán add az életed, amelyek később különböző okoknál fogva „szalonképebb”, ám de jóval kevésbé „élvezhető” szinkront kaptak.

besorolást²⁰ kapta. Az FCC úgy ítélte meg, hogy a filmben – ismételten – használt trágár kifejezések a háborúról szóló fikciós film „szerves” részét képezték, illetve a töltelékszavak használatára a realista ábrázolás megőrzése végett volt szükség. A Bizottság szerint „a kimondott töltelékszavak reálisan tükrözik a katonák erős emberi reakcióit”, és a trágár nyelvezet „törlése vagy enyhébbel való helyettesítése [...] megváltoztatta volna a művészi alkotás természetét, és csökkentette volna a film élményének erejét, realizmusát és közvetlenségét a nézők számára”. A film nyelvezete ezért „nem volt indokolatlan vagy szándékosan ingerlő vagy sokkoló”, és annak sugárzása sem volt illetlen. Az FCC ezzel lényegében kimondta, hogy a filmben használt vulgáris nyelvezetnek művészi érdemei voltak, amelyek a film elválaszthatatlan részét képezték, illetve az alkotás művészi értéke is védelmet nyújthat az ellen, hogy bizonyos beszédet illetlennek lehessen tekinteni.²¹

Másként kell megítélni ezzel szemben egy főműsoridőben sugárzott valóságshow-t vagy talkshow-t, amelyben ugyancsak gyakoriak az ilyen szóhasználatok, adott esetben ömlesztve, válogatás nélkül, hétköznapi környezetben hangoznak el a különböző trágár kifejezések. Speciális elbírálást igényelnek az élő műsorok és közvetítések is, amikor a médiaszolgáltató vagy a műsor szerkesztői kevésbé tudják megakadályozni a sértő kifejezés elhangzását. Méltánytalan lenne, ha a médiaszolgáltatót tartanák felelősnek az élő adás alatt elhangzó trágár szavak miatt. Azonban ilyen körülmények között is elvárható a hiba elismerése és a bocsánatkérés, valamint a gyors cselekvés annak érdekében, hogy megakadályozzák a további incidenseket.²²

Trágár nyelvhasználat a televízióban

A trágár nyelvhasználat miatti nem megfelelő korhatár-besorolásra példa a Macska-jaj című film, amelyet a Viasat3 csatorna még 2004. március 7-én, 19.25 órai kezdettel, II. kategóriás (12 éven aluliak számára nagykorú felügyelete mellett ajánlott) besorolással tett közzé. Az ORTT egyebek között azért találta jogsértőnek a film besorolását és korai időpontban történő vetítését, mert a filmben gyakorta hangzottak el durva, trágár káromkodások, amelyek messze meghaladták azt a szintet, amely a II. kategóriába sorolt műsorszámok esetében még elfogadható.²³ A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla ugyancsak jogsértőnek találta a film II. kategóriába sorolását, mivel abban

„... a szereplők olyan természetesen trágárkodnak, ami nem csak elősegíti ezen kifejezéseknek az élőbeszédbe való beépülését, de az erre egyébként is fogékony kamaszokat meg is erősíti rossz beidegződéseikben. A nyelvi erőszak megfelelő kezeléséhez megfelelő élettapasztalat szükséges, amellyel kétséges, hogy rendelkezik a 12–16 év közötti korosztály.”

A bíróság szerint ezért a film alkalmas a 16 éven aluliak fizikai, erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására.²⁴

A TV2 2008. július 6-án 20 óra 4 perckor kezdte sugározni az Üvegtigris című filmet, amelyet az Rttv. 5/B. § (2) bekezdése szerinti II. kategóriába sorolt be. Az ORTT megállapítása szerint a film deviáns cselekedeteket, nemkívánatos viselkedési formákat (például alkoholfogyasztást, dohányzást, felelőtlen szórakozást, rendőrség provokálását, folyamatos trágár szóhasználatot) mutatott be, amelyeket a fiatalok „kellő élettapasztalat hiányában” követendő példának tekinthetnek. A Testület szerint a filmre jellemző volt a közönséges, trágár nyelvezet, amely meghaladta a közepesen erős mértéket, a nemi szervek említése (például pocsába), a szexuális töltetű káromkodások (például átb*sztalak, kurva életbe, bűdös francba, kurva anyád, köcsög, b*szd meg) gyakori előfordulása miatt a film kedvezőtlenül befolyásolhatta a fiatalok szellemi, erkölcsi fejlődését. Ezért a műsorszám nem felelt meg a II. korhatári kategória követelményeinek.²⁵ Az elsőfokú bíróság is úgy vélte, hogy a kifejezetten közönséges, a köznapi nyelvben is teljesen

20 TV-MA: Csak 17 éven felülieknek ajánlott, 17 év aluliak számára alkalmatlan; L: Durva, trágár nyelvezet; V: Erőszak.

21 In re Complaints Against Various Television Licensees Regarding Their Broadcast on November 11, 2004, of the ABC Television Network's Presentation of the Film „Saving Private Ryan”, 20 F.C.C.R. 4507 (2005).

22 Pacifica Foundation v. FCC, 556 F.2d 9 (D.C. Cir. 1977), illetve az OFCOM irányelve a rádióban előforduló sértő nyelvezetről, 7. pont (Ofcom Guidance: Offensive language on radio). Lásd <http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/broadcast/guidance/831193/offensive-language.pdf> (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

23 805/2004. (VI. 16.) sz. ORTT-határozat.

24 Fővárosi Ítéltábla 4.Kf.27.011/2005/4.

25 22/2009. (I. 7.) sz. ORTT-határozat.

elfogadhatatlan trágár nyelvezet meghaladta a közepesen erős mértéket, a szexuális töltetű káromkodások túllépték a 12-es korhatár-kategória kereteit. „A párbeszéd közönségessége még egy felnőtt nézőben is megbotránkozást kelthet”, de különösen veszélyes a 16 éven aluli korosztályra. A műsorszolgáltató fellebbezésében azzal érvelt, hogy önmagában sem a közönséges viselkedés, sem a trágár nyelvezet nem olyan tartalmi elem, amely miatt a filmet a III. kategóriába kell sorolni. „A trágár beszéd, a közönséges, durva vagy éppen antiszociális viselkedés akkor jelent veszélyt, ha a védett korosztályhoz tartozók számára az adott szereplő bármilyen módon azonosulási igényt ébreszt.”

A Fővárosi Ítéletábla azonban helyben hagyta az elsőfokú bíróság ítéletét. Az indoklás szerint a film egészére jellemző a primitív, faragatlan, megbotránkoztató stílus, a párbeszédekben többször is megjelent a nemi szervek említése és a szexuális jellegű káromkodás:

„Önmagában a nyelvezet, az alkalmazott szöveg alapján kizárt a film II. kategóriába sorolása. [...] A fiatalok éppen a kellő élettapasztalat hiányában automatikusan elfogadják a látottakat, így lényegében észrevétlenül válik számukra elfogadottá, elismertté, követendő mintává a filmben végig vonuló alkoholizálás, a dohányzás, az ittasság, a rendőrséggel szembeni tiszteletlenség, a megbotránkoztató nyelvezet stb.”

A bíróság szerint ezért a film alkalmas volt a 16 éven aluliak – elsősorban erkölcsi – fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, s ezért a filmet a III. kategóriába kellett volna sorolni.²⁶

Egy másik esetben az RTL Klub 2008. október 12-én 20 óra 16 perces kezdettel sugározta Az Amazonas kincse című filmet, amelyet a II. kategóriába sorolt. Az ORTT határozata szerint a film a trágár szavak használatában átlépte a II. kategóriában még megengedett mértéket (például f*szfej, s*ggfej, köcsög), és megállapította, hogy – egyebek között – a trágár kifejezések használata a III. kategóriába sorolást alapozta meg.²⁷ Az elsőfokú bíróság ellenben úgy vélte, hogy a felperes RTL Klub nem követett el jogsértést. Az indoklás szerint a durva beszéd sem alapozta meg a III. kategóriába sorolást, mert az nem volt ismétlődő, nem volt hangsúlyos, és nem a kiskorúak által esetleges példaképnek tekintett főhős szájából hangzott el. A Fővárosi Ítéletábla azonban kimondta, hogy az öncélúan elhelyezett trágár kifejezések használata nem engedhető meg még akkor sem, ha csak néhány szó hangzik el, és az sem a főhős szájából. Ezért a műsorszolgáltató megsértette az Rttv. kiskorúakra vonatkozó előírásait.²⁸

A TV2 Hal a tortán című főzőshow-műsora esetében az ORTT két alkalommal is úgy vélte, hogy a műsorban elhangzó mértéktelen trágár, obszcén kifejezések miatt a műsorszám alkalmas volt arra, hogy a 16 éven aluliak személyiségfejlődésére káros hatást gyakoroljon. Az egyik esetben a TV2 a műsort 2008. december 2-án 20 óra 14 perces kezdettel tette közzé a II. kategóriába besorolva. A műsorban egy ismert személyiség látott vendégül négy másik ismert személyt, „celebet”. Az est folyamán az egyik játékos, Nagy Feró nagy mennyiségű alkoholt fogyasztott, társaival trágár módon üvöltözött, több alkalommal magából kikelve hosszasan káromkodott, és a kamerának utólag nyilatkozva is többször használt obszcén kifejezéseket (például picsába; f*szomat; „Senki velem nem g*cizik”; „Kib*szom őket a picsába”). Az ORTT megállapította, hogy a káromkodások a halvány halkítási kísérlet ellenére is könnyen felismerhetőek és beazonosíthatóak maradtak, így a „közepes mértéket is meghaladó” trágár nyelvezet átlépte a II. korhatári kategóriában még elfogadható szintet, mivel szülő vagy nagykorú magyarázatával sem voltak feldolgozhatóak a műsorban olykor ömlesztve adagolt káromkodások. Nem tekinthető a kiskorúak számára követendő példának a minősíthetetlen viselkedés, a többi szereplő által is nyíltan felvállalt túlzott alkoholfogyasztás sem (Nagy Feró vizespohárból itta a pálinkát). A határozat hozzátette, hogy a műsorszolgáltató nem mentesülhet a felelősség alól arra hivatkozva, hogy az elégtelen kisípolás miatt csak a felnőttek számára voltak kivehetőek a trágár szavak, ha pedig kiskorúak is felismerték azokat, akkor az annak a jele, hogy nem először hallják az említett kifejezéseket. „Egy II. kategóriába sorolt műsorszám akkor sem hangozhatnak el ilyen megnyilvánulások, ha a kiskorúak azokkal már szembesültek.” A műsorszám halmozottan előforduló trágár nyelvezet és a kritika nélkül megjelent mértéktelen alkoholfogyasztás alkalmas volt a 16 éven aluliak fizikai, szellemi, erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, ezért a műsorszámot a III. kategóriába kellett volna sorolni.²⁹

26 Fővárosi Ítéletábla 2.Kf.27.515/2010/9.

27 515/2009. (III. 4.) sz. ORTT-határozat.

28 Fővárosi Ítéletábla 2.Kf.27.528/2009/4.

29 388/2009. (II. 25.) sz. ORTT-határozat.

Az elsőfokú bíróság is egyetértett abban, hogy a „szórakoztató gasztronómiai műsorban” Nagy Feró mértéktelen alkoholfogyasztása, ordenáré viselkedése, obszcén, trágár káromkodása, antiszociális magatartásának bemutatása alkalmas volt a 16 éven aluliak fizikai, szellemi és erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására. „Jelen esetben nem az értelmezési nehézségek képezik a kategóriába sorolás alapját, hanem a műsorban ábrázolt alkoholista, deviáns megnyilvánulások bemutatása.” A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéletábla ítélete mindenekelőtt leszögezte, hogy az a műsor, amelyet a kiskorú a nagykorú magyarázatával sem érthet meg vagy – mert korából fakadóan nem elég fejlett annak befogadásához – még így is félreértheti, nem tartozik az Rttv. szerinti II. kategóriába, hanem a III. kategóriába kell sorolni. A III. kategóriába való besorolást minden olyan körülmény, jelenség is megalapozhatja, amely alkalmas arra, hogy a kiskorúak egészséges fejlődésére negatív hatással legyen:

„Ma a média és főként a televízió a szocializáció egyik legmeghatározóbb területe. Éppen ezért a fiatalok testi, szellemi, erkölcsi fejlődése szempontjából a műsorszolgáltatónak kiemelt felelősége van. Az általuk sugárzott műsoroknak a maguk összességében hozzá járulniuk a 16 éven aluli korosztály egészséges és kiegyensúlyozott fejlődéséhez, segíteniük kell őket a pozitív értékrend elsajátításában.”

A másodfokú bíróság is úgy vélte, hogy a műsorszám alkalmas volt a 16 éven aluliak – elsősorban erkölcsi – fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására. A mértéktelen alkoholfogyasztás nemcsak az egyénre, hanem a környezetére, illetve az egész társadalomra is káros hatással van. Éppen ezért nem helyes, ha a műsor folyamatos italozást annak elítélése nélkül közvetít. Jelen esetben Nagy Feró túlzott alkoholfogyasztása, illetve annak hatása alatt tett, sértő, trágár káromkodása olyan értékrendet közvetít a 16 év alatti korosztály számára, amely még szülői felügyelet mellett sem kívánatos. A műsorszám oldott, kötetlenebb, szórakoztató jellege még inkább elfedi a kiskorúakra gyakorolt veszélyes hatást, a nemkívánatos viselkedés mintegy észrevétlenül válik elfogadott, elismert, követendő mintává. Az énekes viselkedése a gyerekekre akár pozitív értéként, követendő példaként is hathat, emiatt a kiskorúak kialakulóban lévő értékrendje hátrányosan formálódhat, jobb esetben is bizonytalanságot okoz az alkoholista magatartás, az agresszív, trágár viselkedés értékelésében.³⁰

A másik esetben a TV2 2009. április 30-án 20 óra 44 perces kezdettel tette közzé a „főzőshow” újabb részét, szintén a II. kategóriába sorolva. A műsor végén az egyik versenyző, Damu Roland a végeredmény megvitatása közben minősíthetetlen módon kezdett el viselkedni és káromkodni. A trágár káromkodásokat ugyan kisípolták, azonban ennek ellenére is jól érthetőek maradtak. Az ORTT ez esetben is kimondta, hogy a műsorszámot a III. kategóriába kellett volna sorolni, mivel a vulgáris nyelvhasználat messze meghaladta azt a szintet, amely a II. korhatári kategóriába sorolt műsorszámok esetében még elfogadható. Gyakoriak voltak a szexuális töltetű obszcén kifejezések (például f*sz, g*ci, genyóláda, kurva, b*szd meg), amelyek meghaladták a „közepesen erős mértéket”. „A vulgáris megnyilatkozások megfelelő kezeléséhez komoly élettapasztalat szükséges, amellyel kétséges, hogy a 16 év alatti korosztály rendelkezik.” A határozat szerint egy ismert személy által képviselt és a társadalmi normáknak nem megfelelő magatartásminta a 12 és 16 év közötti korosztály számára káros hatással bír.³¹

A trágár szóhasználattal az RTL Klub vasárnap esti közéleti szórakoztató műsorának, a Heti Hetes résztvevőinek is meggyúlt a bajuk. A csatorna 2010. április 25-én 21.47 órakor sugározta a Heti Hetes aktuális adását, amelyet az Rttv. 5/B. szerinti II. korhatári kategóriába sorolt. A Médiatanács határozatának megállapítása szerint a vizsgált adásban halmozottan fordultak elő a kisípolások ellenére is jól hallható káromkodások, obszcén kifejezések (például „kurva anyja”; „Akkor ezt elk*rtam.”; „Ne b*szogasd a skótokat, ne b*szogasd!”; „Ilyenek a csontvázak, hogy addig k*rja az ember, amíg ki nem esik.”; „anyám picsájába.”; „Mi a f*szat akartok már megint? [...] hogy a nőgyógyász ingyen vizsgáljon p*nát?”), amelyek miatt indokolt lett volna a műsorszámot magasabb kategóriába sorolni. A vulgáris nyelvhasználat jóval meghaladta azt a szintet, amely a II. korhatári kategóriába sorolt műsorszámok esetében még elfogadható. Gyakoriak voltak a szexuális töltetű obszcén kifejezések (f*sz, kurva, b*szd meg, kúr, pica), amelyek meghaladták a „közepesen erős mértéket”. Kifogásolható a műsorszervezők gyakorlata is, mivel több esetben is

30 Fővárosi Ítéletábla 2.Kf.27.147/2010/4.

31 1618/2009. (VIII. 26.) sz. ORTT-határozat.

előfordult, hogy a trágár kifejezéseket elmulasztották kisípolni, vagy olyan röviden sípolták ki, hogy a szavak könnyedén beazonosíthatóak maradtak. A határozat külön kifogásolta például Kern András egy általa megírt fiktív parlamenti jegyzőkönyv részletének felolvasását, amelynek minden mondatában valamilyen obszcén szó vagy kifejezés szerepelt. A felolvasott trágár szöveg miatt a műsor szereplői azzal mentegetőztek, hogy a nézők, sőt a fiatalok is így beszélnek egymás között, ami véleményük szerint elegendő indok arra, hogy öncélúan trágárkodhassanak. Kern András pedig azt hozta fel érvként, hogy a művészet lényege „tükört tartani mintegy a természetnek”. A Médiatanács szerint mindez azt közvetíthette a 16 éven aluli korosztály felé, hogy az ilyen jellegű nyelvhasználat teljes mértékben elfogadott, hétköznapi, szokásos, sőt még népszerű is az egész társadalom számára, s elfogadott a felnőttek körében. Ezért a szereplők közönséges nyelvhasználata alkalmas volt a kiskorú nézők fejlődésének hátrányos befolyásolására. „A Heti Hetesben látott médiaszemélyiségek viselkedésmódja az erre egyébként is fogékony kamaszokat megerősíthette a rossz beidegződéseikben.” A műsorszámban halmozottan előforduló és a kisípolás ellenére is jól érthetően elhangzó káromkodások miatt indokolt a műsorszám III. korhatári kategóriába történő átsorolása. Mindezek alapján a Médiatanács megállapította, hogy a médiaszolgáltató a műsorszámmal megsértette az Rttv. 5/B. § (3) bekezdését, illetve a Heti Hetes műsorelőzeteseinek 12 alkalommal történt nem megfelelő közzétételével az Rttv. 5/A. § (2) bekezdését is.³²

Az elsőfokú bíróság is megerősítette, hogy a Médiatanács határozatában kiemelt műsorrészek vulgáris nyelvhasználata, a szexuális töltetű obszcén kifejezések gyakori említése meghaladta a közepesen erős mértéket, azt a szintet, amely még a II. korhatári kategóriában sorolt műsorszám esetén elfogadható. Az indokolás szerint „nem meglepő a műsorszolgáltatói gyakorlatra, hogy ezek a kifejezések a civil életben, a saját szakmájukban megbecsült, ismert művész vagy közéleti személyiség szájából hangzanak el”. Az RTL Klub a fellebbezésében azzal védekezett, hogy a Heti Hetes adása semmilyen módon nem utalt erőszakra vagy szexualitásra, az olykor elhangzó vulgáris kifejezéseket „kisípolta” és ezáltal a 16 éven aluliak számára érthetlenné tette azokat, így biztosítva, hogy azok ne befolyásolják kedvezőtlenül a 16 éven aluliak erkölcsi, szellemi fejlődését.

A műsorszám sugárzásának kezdő időpontja 21 óra 47 perc volt, azaz a műsort még az Rttv. szerinti III. kategóriába sorolása esetén is megfelelő időpontban sugározták. A Fővárosi Ítéletábla azonban helyben hagyta az elsőfokú bíróság ítéletét, és úgy vélte, hogy a Médiatanács határozatában felsorolt műsorból származó részeket a műsorszám magasabb kategóriába való sorolását indokolják:

„A kisípolás ellenére a határozatban kifogásolt műsorrészek obszcén nyelvhasználata mindenképpen meghaladta azt a még tolerálható mértéket, amely a II. korhatári kategóriába sorolt műsorszám esetében elfogadható, illetőleg azzal is, hogy a szereplők magatartására – pontosan az ismertségük, elfogadottságuk és a társadalmi megbecsültségük okán – nincs meglepő.”

A bíróság álláspontja szerint ezért az adás alkalmas volt a kiskorúak fizikai és szellemi fejlődésének káros befolyásolására.³³

Talkshow-k és valóságshow-k

A trágárság szempontjából szempontjából külön problémát jelentettek a kereskedelmi csatornákon hosszú éveken át futó talkshow-k és valóságshow-k (például Claudia-show, Balázs – A szembesítő-show, Barbara – Dumáljuk meg!). A legismertebb ilyen műsor az RTL Klubon 2001. május 7-én indult Mónika – A kibeszélőshow című műsorszám volt, amelyet a csatorna a II. korhatár-kategóriába (12 éven aluliak számára a megtekintése nagykorú felügyelete mellett ajánlott) sorolva délutánonként vetített. A Mónika-show már az indulása óta problematikusnak számított, 2003-tól pedig egyre inkább a műsor tartalmi elemévé vált az erőszak, illetve a szélsőséges témák megjelenítése. Emellett gyakoriak voltak a trágár megnyilvánulásokat használó szereplők. A trágár kifejezések többnyire még a kisípolás

³² A Médiatanács 93/2011. (I. 12.) számú határozata.

³³ Fővárosi Ítéletábla 4.Kf.27.067/2012/3.

ellenére is érthetőek voltak, illetve a szövegkörnyezetből kikövetkeztethetőek maradtak. „Az obszcén kifejezések, egymás mocskolásának megjelenítése a kiskorúakban szorongást, illetve a gátlások fokozatos lazulását idézheti elő.”³⁴ Az ORTT számos esetben állapította meg, hogy a műsorszámokat legalább a III., néha a IV. korhatár-kategóriába kellett volna besorolni, amit a bíróságok is többnyire jóváhagytak.³⁵

A másik problémás műfajt a valóságshow-k jelentették. Ilyen volt a TV2-n futó Big Brother, a Viasat3-on a Bár és a Bár 2.0., az RTL Klubon a Való Világ-széria. Általánosságban elmondható, hogy a valóságshow-kban igen sokszor előfordulnak trágár kifejezések. A kifogásolt műsorszámokra jellemző volt az olyan durva, trágár szavak, kifejezések rendszeres használata, amelyeket gyakran nem sípoltak ki, nem némitottak el, és amelyek messze meghaladták a II. kategóriába sorolt műsorszámok esetében elvárható mértéket. Az utóbbi idők egyik legjelentősebb jogsértése az RTL Klub 2010 novemberétől 2011 májusáig sugárzott ValóVilág 4 című műsorszámához kötődik, bár a csatorna még önszabályozó etikai kódexet is készített a műsorszerkesztés alapelveinek rögzítése érdekében, hogy korlátozza a gyermekek fejlődésére ártalmas tartalmak közvetítését (Bakos & Krausz, 2011: 149–153). A kódex például kifejezetten tiltotta a trágár kifejezések használatát. Előírta, hogy „élő műsorok” során a műsorkészítőknek – a sugárzást megelőzően – figyelmeztetniük kell a játékosokat arra, hogy tartózkodjanak a trágár kifejezésmód használatától. A szerkesztett műsorok esetében a jó ízlést durva módon sértő, illetve trágár kifejezéseket érthetlenné kell tenni, vagy egyéb módon el kell azokat távolítani. Ez alapján a csatorna a valóságshow-t az Rttv. szerinti II. kategóriába, illetve az Mttv. szerinti III. kategóriába sorolta (12 éven aluliak számára nem ajánlott), és este 7 órától vetítette.³⁶ Az első botrányos jelenet már az első, élő adásban bekövetkezett, amikor öt „celeb” költözött be a villába. Egyikük, Benkő Dániel egy feladatot teljesítve a hideg medencébe ugrott, majd onnan kiszállva gyorsan megszabadult a ruháitól, s ennek során rövid időre láthatóvá vált a nemi szerve is – a kitakarás az élő közvetítés miatt nem volt megoldható.

A Médiatanács a kezdetektől fogva folyamatosan vizsgálta a műsort. Az úgynevezett barométer hétről hétre követte az alkoholfogyasztás, a dohányzás, a trágár megnyilvánulások, a szexualitás és a meztelenség műsorban való megjelenését.³⁷ A műsorfigyelés megállapításai szerint a ValóVilág 4 műsorszámaiban jóval gyakrabban fordultak elő erős mértékű trágár, durva kifejezések. A villalakók teljes természetességgel használtak trágár szavakat, így a közönséges, obszcén nyelvezet halmozottan volt jelen a műsorban. Az elhangzó káromkodásokat sok esetben nem tették érthetlenné, azok gyakran felismerhetőek maradtak.³⁸ A hatóság mérései szerint például a „b*szni” 1344, a „kurva” 530, a „f*sz” 494, míg a „szar” kifejezés és különböző alakjai 479 alkalommal hangzottak el.³⁹

A Médiatanács a műsor 2010. november–decemberi adásai közül 21-et talált jogsértőnek, amely műsorszámokat a III. kategóriába (16 éven aluliak számára nem ajánlott) kellett volna besorolni. Az indokolás szerint a vizsgált adásokra jellemző hatásvadász feldolgozási mód és a halmozottan jelen lévő problematikus tartalmak (például agresszió, szexualitás, trágárság, alkohol- és cigarettafogyasztás) alkalmasak voltak a kiskorúak személyiségfejlődésének súlyos és negatív befolyásolására. A műsor központi elemének számított a versenyzők közötti szóbeli és fizikai agresszió ábrázolása, emellett nagy hangsúlyt kapott a szexualitás is. A vizsgált műsorszámokban nagy gyakorisággal, halmozottan fordultak elő durva, trágár kifejezések, káromkodások, obszcén és szexuális töltetű kifejezések, amelyek meghaladták a közepesnél erősebb mértéket, a trágárság többször is szexuális kontextusban jelent meg (például f*sz, kurva, b*szd meg, kib*szottul, g*ci, p*na, picca, szar, hülye, személtáda stb.). A közepesen erős és erős trágár kifejezéseket sokszor nem tették megfelelőképpen felismerhetlenné, nem némitották el, illetve a kisípolás ellenére azok jelentése könnyen kikövetkeztethető volt a szövegkörnyezetből. A számtalan alkalommal elhangzott, erősnek számító trágár kifejezések már önmagukban indokolják a program magasabb korhatár-kategóriába sorolását:

34 Az RTL Klub által sugárzott Mónika-show és a TV2 programján szereplő Joshi Bharat című műsorszámok vizsgálata. ORTT, 2009. 9. o. http://mediatanacs.hu/dokumentum/34018/1261136301talk-show_celvizsgalat_20091218.pdf (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

35* Lásd még Császi Lajos Segítség, a gyermekem pedofil áldozata lett! Egy Mónika-show ORTT-bírálatának kulturális kritikája című írását lapunk 2011. tavaszi számában – a szerk.

36 A ValóVilág 4 indulásától 2010. december végéig még az Rttv. kiskorúak védelmét biztosító rendelkezései voltak hatályban.

37 Lásd <http://adattar.nmhh.hu/vv/vv4> (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

38 A ValóVilág 4. című műsor és a kapcsolódó műsorformátumok rendszeres figyeléséből származó hatósági tapasztalatok. NMHH, 2011. http://mediatanacs.hu/dokumentum/1788/1317295247vv4_osszefoglalo.pdf (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

39 A ValóVilág 4. című..., i. m. 11. o.

„Mivel a villalakók viselkedése mintául szolgálhat sok fiatal számára, fennáll a veszélye annak, hogy a szereplők folyamatos és durva káromkodása nem csak elősegíti ezen kifejezéseknek az élőbeszédbe való beépülését, de az erre egyébként is fogékony kamaszokat meg is erősíti a kialakulófélben lévő vagy már kialakult rossz beidegződéseikben. A villalakók a fiatalok szemében példaképekké válhatnak, s ily módon a kiskorúak személyiségfejlődésére a kifogásolt tartalmak veszélyt jelenthetnek a tekintetben, hogy »valós élethelyzetbe« ágyazva helytelen magatartásmintát közvetítenek.”

A Médiatanács a jogsértések miatt összesen több mint 110 millió forint büntetést szabott ki.⁴⁰

A Médiatanács a ValóVilág 4 2011 januárjában sugárzott 31 adásából 14-et talált jogsértőnek; ezeket az új Médiatörvény alapján a IV. (16 éven aluliak számára nem ajánlott) kategóriába besorolva kellett volna sugározni. Az indokolás szerint a vizsgált adásokban a műsorkészítők szereplővezetése „társadalmilag nem elfogadott viselkedésmintákat propagált”. A villalakók gyakran használtak trágár kifejezéseket a gyakori dohányzás és alkoholfogyasztás mellett. A műsorszámok sugárzása idején kisiskolások és óvodások is tartózkodhattak a képernyők előtt, akik számára még szülői felügyelet mellett sem volt könnyű eldönteni, hogy a „főhős” által tanúsított viselkedésmódok közül melyek azok, amelyek követendő példaként szolgálhatnak, és melyektől kell tartózkodni. A határozat összesen 88 millió forint büntetést szabott ki.⁴¹

A ValóVilág 4-gyel kapcsolatos harmadik hatósági eljárás a 2011. február–májusi időszakot ölelte fel. Ebben az időszakban már „csak” 19 jogsértő adás került képernyőre. A Médiatanács megállapítása szerint a műsor központi elemeinek számítottak a versenyzők közötti ellentétek és intrikák, valamint a szóbeli – egy ízben fizikai – agressziót, a tettegességet direkt módon ábrázoló képsorok is megjelentek a képernyőn. A határozat szerint a műsorszámokban rendszeresen „közepesen erős és erős” trágár, obszcén, gyakran szexuális töltetű kifejezések hangzottak el, amelyek az elnémítás ellenére kivethetők maradtak a szövegkörnyezetből, illetve sajról leolvashatók voltak. Megismételte, hogy

„...a szereplők folyamatos és durva káromkodása nem csak elősegíti ezen kifejezéseknek az élőbeszédbe való beépülését, de az erre egyébként is fogékony kamaszokat meg is erősíti a kialakulófélben lévő vagy már kialakult rossz beidegződéseikben. [...] A trágár, durva beszéd, az egymás mocskolása a kiskorúakban kiszolgáltatottság-érzést, szorongást, félelmet idézhet elő.”

A Médiatanács úgy vélte továbbá, hogy

„...a műsorszám magasabb korhatári kategóriába történő sorolására már abban az esetben is szükség van, ha fennáll a lehetősége annak, hogy a kiskorúak számára káros hatást gyakorolnak. [...] Jelen esetben nem önmagában a műsorszámban látható a szexualitásra utaló jelenetek, párbeszéd, a cigaretta-fogyasztás és a káromkodások sokasága, amelyek a kategorizálást befolyásolják, hanem az a tény, hogy [...] a távolságtartás, a megfelelő és aggálytalan befogadás biztosan megvalósul-e a védett korcsoportba tartozó kiskorúak esetében.”

A szereplők életvitele káros értékrendet közvetített a nézők felé (például szexuálisan túlfűtött viselkedésmód, alkoholfogyasztásra való hajlam vagy a trágár nyelvezet), alkalmasak voltak a kiskorúak személyiségfejlődésének súlyos és negatív befolyásolására. Mindezek alapján a Médiatanács megállapította a kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi rendelkezések (Mttv. 9. § (5) és 10. § (1) bek. c) pont) megsértését. A Médiatanács ezúttal összesen 60 millió forint bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót.⁴²

A kritizálók szerint a Médiatanács nem lépett fel időben a hibás szerkesztési gyakorlat ellen, hanem a szankcionálással megvárta a műsor kifutását. A késedelem következtében, illetve a beavatkozás elmaradása miatt pedig hónapokig

40 A Médiatanács 624/2011. (V. 11.) számú határozata, módosította a 318/2012. (II. 15.) számú határozat.

41 A Médiatanács 668/2011. (V. 18.) számú határozata, módosította a 253/2012. (II. 7.) számú határozat.

42 A Médiatanács 1043/2011. (VII. 19.) számú határozata, módosította az 507/2012. (III. 14.) számú határozat.

kora esti műsorsávba nem való tartalom került a képernyőre (Nagy, 2012: 4). A beavatkozásnak mégis meglett az eredménye: 2011 őszén az RTL Klub a ValóVilág 5 szériát már 16-os korhatár-besorolással este 9 óra után sugározta. A Médiatanács ezúttal is figyelemmel kísérte a műsorfolyamot, és működtette a barométert,⁴³ folyamatosan rögzítve az alkoholfogyasztás, a dohányzás, a trágár megnyilvánulások, a szexualitás és a meztelenség megjelenését. Ezúttal azonban már egyszer sem talált olyan elemet, amely miatt az magasabb korhatári besorolást igényelt volna. A vizsgálat ezúttal is azt állapította meg, hogy a játékosok gyakran használtak „nagyon erős” trágár kifejezéseket. A 16-os korhatár-kategória miatt azonban a trágár kifejezések nem voltak elnémitva, azok mindenféle szerkesztői beavatkozás, korlátozás nélkül jelentek meg.⁴⁴

Trágár nyelvhasználat a rádióban

Külön problémát jelent, ha a durva beszéd, trágár megnyilvánulás a rádióban hangzik el. Az ilyen elemeket tartalmazó műsorokkal szembeni speciális aggály, ha azokat olyan időpontban sugározzák (például reggel, gépkocsiban iskolába menet), amikor fokozottabb a veszélye annak, hogy azt a védett korosztályba tartozó gyermekek is hallgathatják. Például a reggel 7 és 8 óra között sugárzott rádióműsor hallgatói között nagy számban jelennek meg a 16 év alatti kiskorúak, akik az óvodába, iskolába menet szembesülhetnek az ilyen jellegű, nemkívánatos témafeldolgozással.⁴⁵ Ugyanakkor a hallgatók sem számítanak feltétlenül arra, hogy napközben trágár, obszcén szavakat halljanak a rádióból, függetlenül attól, hogy azt gyermekek is hallgatják-e vagy sem. Az ORTT aggályosnak vélte például, hogy a Sláger Rádió Bumeráng című reggeli műsorszámának 2006. december 6-i adásában a műsorvezető (Bochkor Gábor) trágár tartalmú hallgatói sms-üzeneteket olvasott be (például „A f*szom kivan a bumerángos bögrékkel!”, „Üzenem a chiós köcsögnek, hogy azért nem látok semmit, mert az a hmva [k*rva] lámpája elvakít, és ha még egyszer bevág elé, így elé, felrúgom!”). A határozat szerint a műsorvezetők nem a kellő odafigyeléssel válogatták össze a beolvasott üzeneteket, a részben kimondott illetlen kifejezések értelme jól kivehető maradt, a trágár hallgatói üzenetek meghaladták a délelőtti időszámban közzétehető mértéket. Ráadásul a problémás tartalmak olyan műsorrészek között voltak hallhatóak, amelyek a kiskorú hallgatók számára ártalmatlanok voltak, így a kényes részletek váratlanul érték a közönséget. Egyebek között emiatt vélte úgy a hatóság, hogy a műsorszám tartalma túllépte azt a határt, amely a 16 év alatti hallgatók számára befogadható, ezért azt az Rttv. szerinti III. kategóriába kellett volna sorolni.⁴⁶

A hatóság a Bumeráng egy másik esetében azt is megállapította, hogy a durva nyelvezet, a trágár szavak gyakori használata akkor is alkalmas a 16 éven aluliak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, ha a műsorvezetők azokat nem mondták ki teljesen, mivel minden alkalommal egyértelműen kikövetkeztethetők,

„...ráadásul ezzel a magatartással még inkább kiemelték e kifejezéseket, felhívták rájuk a hallgatók – köztük az ilyen nyelvezetre különösen fogékony kamaszok – figyelmét. A fiatalok számára azonosulási mintaként szolgáló műsorvezetők szájából elhangzó káromkodások elősegíthetik e kifejezések élőszóba való beépülését.”⁴⁷

Más a megítélése annak, amikor az élő adásba betelefonáló hallgató használ trágár szavakat, ez ugyanis nem küszöbölhető ki, az azonban elvárható a műsorvezetőktől, hogy felhívják a betelefonáló figyelmét a nemkívánatos szóhasználatra.⁴⁸

Egy tavalyi eset alapját a Neo FM rádió Bumeráng című műsorszámának 2012. február 7-én reggel 6 órától sugárzott adása képezte. A műsorszámot a rádió korhatári kategóriára utaló jelzés nélkül sugározta. A műsor egyik témája az a World Wildlife Fundnak (WWF) tulajdonított hír volt, miszerint nemsokára kihalnak az oroszlánok. A két

43 Lásd <http://adattar.nmhh.hu/vv/vv5> (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

44 Az RTL Klub által sugárzott ValóVilág 5. című műsor és a kapcsolódó műsorformátumok értékelése. NMHH, 2012. http://mediatorveny.hu/dokumentum/423/vv5_vegleges_osszefoglalo1.pdf (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

45 Fővárosi Ítéletábla 2.Kf.27.299/2006/3.

46 645/2007 (III. 21.) sz. ORTT határozat.

47 405/2007. (II. 21.) sz. ORTT-határozat; hasonló eset: 300/2007. (II. 7.) sz. ORTT-határozat.

48 406/2007. (II. 21.) sz. ORTT-határozat.

műsorvezető (Bochkor Gábor és Boros Lajos) arról beszélt, hogy ez itt senkit sem érdekel, hiszen kinek hiányozna az oroszlán, egyébként is a cápákat már régen ki kellett volna irtani. Ezután rátértek arra, hogy mivel nem lehet az összes kihalófélben lévő állatot megmenteni, ezért ők mely állatfajokat mentenék meg inkább. Ezzel kapcsolatban az egyes állatfajok „hasznosságáról” elmélkedtek, leginkább olyan megállapításokat téve, hogy a felsorolt állatok semmire sem jók. A műsorvezetők szerint például a bébioroszlánnak néhány pofont kell adni, verni kell és meg kell dobni cumisüveggel, a teknőst baltával kell szétverni, a teknőjéből pedig mosóteknőt kell csinálni, hiszen élt már eleget („Hát elvadítod az oroszlánt, a kis bébi-oroszlánnak már adsz néhány pofont, aztán tök vad lesz.”; „Nem! Kis oroszlánt megdobod cumisüveggel. El tudod vadítani.”; Jó, akkor ez a Galápagos-szigeti teknős?; „Hát, azt ott baltával szét, semmi értelme. Hát minek? Mosóteknőnek.”; „Így van, ja, a teknősök úgyis pusztulófélben vannak, éltek azok eleget.”) A műsorszám végén hallgatói üzeneteket olvastak fel, amelyek megerősítették a műsorvezetők korábbi megállapításait.

A Médiatanács jogsértést megállapító határozata szerint a műsorszámok megítélésénél lényeges elem a nyelvi magatartás is: nem sértő szleng használata esetleg előfordulhat, de trágárság, káromkodás nem lehet jelen, ami a műsorszámokban szintén előfordult (például „És eldugod a cumisüveget, keresse meg a kis rohadék!”), ráadásul az obszcén megnyilvánulásokhoz nevetgélés is kapcsolódott. A műsorvezetők emellett előszeretettel nyúltak olyan témákhoz, amelyek némileg burkolt formában szexuális utalásokat tartalmaztak, például amikor arról beszélgettek, melyik kiöregedőben lévő női hírességet kaphatná meg ma már szexuális értelemben („Van-e értelme felcsípni egy akkori Baywatch-os luvnyát? Mert lehet, hogy be tudsz hatolni már az intim szférájába ma.”). A Médiatanács összességében megállapította, hogy a műsor helyenként „közepesen erős” trágárságot is tartalmazó nyelvezete miatt a műsorszámot a III. korhatári kategóriába (12 éven aluliak számára nem ajánlott) besorolva kellett volna sugározni. Mindezek alapján a Médiatanács kimondta, hogy a médiaszolgáltató Bumeráng című műsorszámának nem megfelelő sugárzásával megsértette az Mttv. 9. § (4) bekezdését és a 10. § (2) bekezdés a) pontját, ezért a médiaszolgáltatót 250 ezer forint összegű bírság megfizetésére kötelezte.⁴⁹

Egy korábbi esetben a Kossuth Rádió 2007. december 12-én 13 órakor sugározta a Rádiószínház című műsorát, amelyben kortárs irodalmi magyar és külföldi darabokat mutattak be színészek révén, és amelyben egy színésznő felolvasta Erdős Virág A menyasszony című novelláját. Az ORTT határozata részletekbe menően elemezte a novella szövegét és tartalmát. A Testület kifogásolta, hogy az író a szexualitást helyezte a mű középpontjába, amit a szóhasználata is jól jelzett (például: p*ncija, csupasz kis combja, nagy mellű, pompás guminő). Megállapítása szerint a novella szövege vulgáris, pornográf szavakat, gyakori szexuális tartalmú utalásokat, obszcén kifejezéseket tartalmazott, amelyek ugyan a kortárs irodalom részei, azonban közzétételük a kiskorú rádióhallgatók személyiségfejlődését károsan befolyásolhatta. „A kulturális műsorban bemutatott mű szexuális tartalmú utalásokat, obszcén kifejezéseket tett közzé, amelyek – bár a művészi önkifejezés eszközeinek számítottak – a kiskorú hallgatók személyiségfejlődését károsan befolyásolhatták.” Ezért a műsorszámot, tekintettel annak vulgáris, olykor pornográf tartalmára, magasabb, a III. korhatári kategóriába kellett volna sorolni. Emiatt a műsorszolgáltató megsértette az Rttv. 5/B. § (3) és az 5/C. § (2) bekezdését.⁵⁰

Trágár beszéd a zeneszámokban, az Ice-T-ügy

A kiskorúak védelme – noha figyelembe kell venni a médiaszereplők, előadók művészi szabadságát is – a zeneszámok esetén is szükségessé teheti a megfelelő korhatár-besorolást. A médiahatóság gyakorlata szerint egy zeneszám dalszövege, annak tartalma adott esetben éppúgy káros hatást gyakorolhat a kiskorúak fejlődésére, mint bármely más műsorszám. Ezért külön figyelmet kell fordítani arra, hogy ilyen zeneszámot ne sugározzanak olyan időszakban, amikor azt gyermekek is hallgathatják. Előfordulhat, hogy a rádió egy egyébként magasabb kategóriába tartozó zeneszámot alacsonyabb kategóriába besorolva nem megfelelő időpontban sugároz. Az ORTT 1494/2002. (X. 17.) számú határozata külön kitért arra, hogy a rádiós műsorszolgáltatóknál milyen szempontokat kell figyelembe venni a műsorszámok minősítésénél. Az állásfoglalás kimondta, hogy a III. kategóriába (16 éven aluliak számára nem

49 A Médiatanács 1057/2012. (VI. 6.) számú határozata.

50 895/2008. (V. 22.) sz. ORTT-határozat.

ajánlott) sorolt műsorszámok esetében a durva beszéd, esetleg trágár kifejezések használatának védhetőnek kell lennie, használatuk nem lehet sem mértéktelen, sem túlságosan agresszív. A durvának, trágárnak tekintett szavak, kifejezések a szereplők vagy a helyzetek jellemzésére, a valóság ábrázolása céljából előfordulhatnak, amennyiben ez a hallgató tájékoztatása vagy a művészi hatás szempontjából indokolt.

A zeneszámokkal kapcsolatos jogsértésekre példa a Petőfi Rádió 2007-es jogsértése. A Petőfi Rádió 2007. június 1-jén 14 órakor adta le Ganxsta Zolee és a Kartel Keleti oldal-nyugati oldal című zeneszámának vágatlan változatát. A műsorszám előtt korhatárra vonatkozó figyelmeztetés nem hangzott el. Az ORTT úgy ítélte meg, hogy a zeneszámban elhangzottak alkalmasak lehettek a 16 éven aluli hallgatók „pszichológiai fejlődésének káros befolyásolására azáltal, hogy az alkohol- és drogfogyasztást, a szerencsejátékot, illetve a prostituáltak szolgáltatásainak igénybevételét, valamint a korrupciót mindennapos tevékenységként, értékként jelenítették meg”. A határozat indokolása szerint a zeneszám a „gettó szubkultúráját” jelenítette meg, „az előadók »élete« a szubkultúra vélt vagy valós szlengjében kerül elbeszélésre, a »szöveg« nem áll távol a köznyelvtől, így üzenete a fiatalabb korosztályok számára is érthető”. A trágár szavakat nem sípolták ki, a határozat külön kiemelte, hogy a szexuális aktusra tett verbális utalások is durva módon, obszcén szavakkal történtek („nyeli a patront, jól televágom, így furulyázzon”). A 16 év alatti hallgatók a kevés élettapasztalatuk miatt tévesen ítélték meg a zeneszámban ábrázolt magatartásforma erkölcsi és társadalmi szintű elfogadottságát, így a zeneszám szövege károsan befolyásolhatta a kiskorúak fizikai, szellemi és erkölcsi fejlődését. A Testület szerint ezért a zeneszámot a III. kategóriába kellett volna besorolni. Mivel a műsorszolgáltató ezt nem tette meg, megsértette az Rttv. 5/B. § (3) és az 5/C. § (2) bekezdését.⁵¹

Egy másik ilyen eset egy szekszárdi rádió 2009-es jogsértése volt. A rádió összesen négy alkalommal (2009. június 22. 1.49 óra, június 24. 1.11 óra, június 29. 1.43 óra, június 30. 7.18 óra) sugározta Majka Papa Tündi-bündi című zeneszámát. Az ORTT véleménye szerint a zeneszám közepes mértéket is meghaladó trágár nyelvezete átlépte a II. korhatári kategóriában még elfogadható szintet, mivel azok „szülői, vagy nagykorú magyarázatával sem voltak feldolgozhatóak”. A határozat szerint a kiskorúak fejlődését a zeneszám nyers, obszcén nyelvezete mellett annak tartalma is károsan befolyásolhatta. A dal ugyanis sztereotip, torz és előítéletes módon ábrázolja a nőt, „torz család, illetve férfi-nő képet közvetít a hallgatókhoz, egyúttal negatív példát állított a kiskorúak elé” („Csak egy ribanc”, „Mert mosás, főzés, takarítás ez dolgod”, „A retyón ülve is a körmeit félti / Szoli bérlet nélkül pedig nem tudnak élni!”). A zeneszám ezért alkalmas lehetett a 16 éven aluliak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, így a III. kategóriába kellett volna sorolni.⁵² Szintén Majka Papa Tündi-bündi című zeneszámának sugárzása miatt állapított meg jogsértést az ORTT a Rádió FM95 Debrecen rádió esetében. A rádió a zeneszámot 2009. július 3-án 20.38 órakor és július 18-án hajnali 3.27 órakor (!) sugározta korhatár-jelzés nélkül. A Testület ezúttal is úgy vélte, hogy a műsorszámban megjelenő stílus alkalmas volt a 16 éven aluliak fizikai, szellemi, erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására. „A »parodikus« formában előadott zeneszám tartalma alapján negatív életvezetési modelleket, valamint torz család-, illetve férfi és női ideált közvetített, és ezáltal hátrányosan befolyásolhatta a kiskorúak fejlődését.”⁵³

Az ORTT gyakorlata ellenére mégis meglehetősen nagy vihart kavart, amikor az újonnan létrejött Médiatanács eljárást indított egy amerikai rapper, Ice-T számának közreadása miatt. 2010. szeptember 2-án a Tilos Rádió délután 6 órakor korhatárra történő figyelmeztetés nélkül játszotta le Ice-T Warning (intro) It's on című 1993-as számát. A szám és annak úgynevezett „intrója” egy olyan albumról származott, amelynek megjelentetését az előadó kiadója korábban megtagadta. A Médiatanács a külföldi zeneszám korhatárra való figyelmeztetés nélkül, illetve nem megfelelő időpontban történő sugárzása miatt az Rttv. 5/B. § (3) és az 5/C. § (2) bekezdésének megsértését valószínűsítette, ezért eljárást indított és a rádiót nyilatkozattételre hívta fel.⁵⁴ A hatóság szerint az angol nyelvű zeneszámban elhangzó közönséges nyelvezet azt sugallhatta a kiskorúak számára, hogy a durva beszéd elfogadható és követendő példa. A trágár szavak és kifejezések megjelenése – amelyet nem sípoltak ki – a „nyelvi igénytelenség” felé terelheti a kiskorúakat, illetve elősegítheti az élőbeszédbe való beépülésüket. „A trágár nyelvhasználat veszélye, hogy az erre egyébként is fogékony kamaszokat megerősíti a rossz beidegződéseikben.” A zeneszám ezért kétségkívül alkalmas lehetett a 16 éven aluli hallgatók erkölcsi és pszichológiai fejlődésének káros befolyásolására. A hatóság elismerte,

51 2060/2007. (IX. 12.) sz. ORTT-határozat.

52 1976/2009. (X. 7.) sz. ORTT-határozat.

53 2333/2009. (XII. 2.) sz. ORTT-határozat.

54 Lásd <http://www.nepszava.com/uploads/Ice-NMHH-101213.PDF> (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

hogy az amerikai rapper által használt angol nyelvű szleng megértéséhez magas szintű nyelvismeret szükséges, amellyel a kiskorúak valószínűleg nem rendelkeznek, ám ennek ellenére úgy vélte, hogy ha nem is volt teljesen érthető a védendő korosztály számára, annak erőszakra buzdító, durva hangvétele ártalmas hatást válthatott ki a 16 év alatti hallgatókban. Kifogásolta a zeneszámban megjelenő élethelyzeteket is (például prostitúció, droghasználat, fizikai erőszak, nők szexuális tárgyként való ábrázolása), és úgy vélte, hogy a zeneszám alatt hallható fegyverpogás, lövések hangjai félelemkeltőek lehetnek a kiskorúak számára. Mindezt a zeneszám és az „intro” tartalmának és aggályos elemeinek kifejtésével támasztotta alá, mellékelve azok fordítását.

Az eljárás nagy felzúdulást keltett,⁵⁵ ám a Médiatanács végül megszüntette azt.⁵⁶ A szakmailag kritizálók azzal érveltek, hogy a vitatott zeneszámok nem magyar nyelvűek, és az angol nyelvű szlenget aligha érthette meg első hallás után a rádió műsorába szülői felügyelet nélkül behallgató kiskorú. A hatóság maga is elismerte, hogy kiskorúak nem vagy alig rendelkezhetnek az ilyen zeneszámok (gengszterrap) megértéséhez szükséges magas szintű nyelvtudással. Annak megállapításához, hogy a vitatott idegen nyelvű műsorszámok alkalmasak voltak-e a 16 éven aluliak fejlődésének káros befolyásolására, azt kellett volna vizsgálni, hogy a 16 éven aluliak (az általános iskola és a középiskola 9–10. osztályának tanulói) milyen szintű angolnyelv-tudással rendelkeznek, és milyenek a rádióhallgatási szokásaik. Mivel a hatóság nem rendelkezett pontos adatokkal a 16 éven aluliak angolnyelv-tudására nézve, így csak feltételezhette, hogy az elhangzott zeneszámok alkalmasak voltak a 16 éven aluliak fejlődésének károsítására. Ráadásul nem is a „közönséges”, az iskolai keretek között elsajátítható nyelvtudást kellene feltételezni, hanem ennél magasabb szintet, a szleng ismeretét is. Kétséges, hogy a kiskorúak képesek-e egy idegen nyelvű, nem hétköznapi szavakat tartalmazó zeneszám megértésére annak egyszeri meghallgatása során vagy után. A kritizálók azt is felrótták, hogy korábban még egyszer sem fordult elő, hogy a hatóság egy nem magyar nyelven elhangzó zeneszám szövegét vizsgálta, illetve kifogásolta volna. Azt persze elismerték, hogy ha a zeneszámban magyar nyelven hallhatóak trágár szavak, kifejezések, amelyeket már a gyermekek is ismernek és megértenek, úgy annak meghallgatása már valóban alkalmas lehet a kiskorúak fejlődésének káros befolyásolására (Krokovay, 2011; Bakos & Krausz, 2011: 57–59).

Említést érdemel még az RTL Klub 2012. március 17-én 19 óra 30 perctől sugárzott, Csillag születik című tehetségkutató műsorának adása, amelyet az Mttv. szerinti III. korhatár-kategóriába sorolt be. A versenyző egy olyan rapszámot adott elő, amely szexuális kontextusban használt goromba, közönséges fordulatokat és nemi szervekkel, valamint szexuális aktussal kapcsolatos trágár szavakat tartalmazott (például: „megengedem, hogy előtte lesz*pj*n”, „megb*szlak, aztán pedig lecsót csináljál”). A Médiatanács megállapítása szerint a kisípolás sem volt tökéletes, az egymás után elhangzó „sípszók” miatt pedig a közönség számára nyilvánvaló volt az obszcén kifejezések folyamatos használata és a dal mondanivalója. „A káros üzenetet maga ez a nyilvánvaló tény hordozza, hogy a műsorrészen folyamatos trágárkodás zajlott, melyen nem változtat, hogy a legdurvább kifejezések nem minden esetben voltak pontosan érthetőek.” Az elnémitás megoldást jelenthet néhány „vaskos” megjegyzésre, ám a halmozottan előforduló, durva és szexuális kontextusban használt alpári kifejezések gyakorisága túlmutat azon a mértéken, amely még kezelhető kisípolással. Az elnémitás ezért csak részleges megoldás a trágár beszéd problémájának kezelésére, mert „a kisípolással sűrűn átszótt szöveg továbbra is azt az üzenetet közvetítette a védeni kívánt korosztály felé, hogy a káromkodás és az obszcén kifejezések használata a vagány és divatos viselkedés része”.

A Médiatanács aggályosnak találta azt is, hogy a zsűri is a versenyző stílusában értékelt, és a véleményüket hasonlóan erős mértékű durva kifejezésekkel szótták át („nagyon átb*sztak a lányok?”, „kib*szott gizda vagy”, „kurva anyádat”, „kib*szott nagy igen”). „Ezen megnyilvánulásokkal mintegy visszaigazolták a fiú által tanúsított magatartást, és partnernek mutatkoztak az alpári beszédmód televízióban való alkalmazására.” A Médiatanács külön kiemelte, hogy a médiaszolgáltató a szerkesztett műsort az egyik legnézettebb, a kora esti műsorsávból vetítette a tehetségkutató-show első adásaként. Mindezek alapján a Médiatanács kimondta, hogy a produkció a benne előforduló vulgáris kifejezések miatt nem felelt meg a III. korhatár-kategória szempontjainak, a zsűri értékelése pedig káros üzenetet közvetített a védendő korosztály számára, ezért a műsorszámot a IV. korhatár-kategóriába kellett volna sorolni. Emiatt összesen kilenc millió forint bírságot szabott ki.⁵⁷

55 Lásd <http://hirek.tilos.hu/?p=1745> (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

56 A Médiatanács 76/2011. (I. 12.) számú végzése.

57 A Médiatanács 1326/2012. (VII. 18.) számú határozata.

Összegzés

Összefoglalva, a trágár nyelvhasználat kérdése mind a médiahatóság, mind a bíróságok gyakorlatában hangsúlyos szerepet kap, és viszonylag szigorúan ítélik meg a műsorszámokban előforduló durva beszédet. A gyakorlat a trágár kifejezések korlátozásának szükségességét azzal támasztja alá, hogy az elektronikus média a kiskorúak számára mintegy „modellt” nyújt a magatartás és a beszéd terén. A televízióban látottak elfogadhatóvá teszik a nem megfelelőnek vélt viselkedést, a műsorszámokban elhangzó közönséges nyelvezet pedig azt „sugallhatja” a kiskorúak számára, illetve azt a benyomást keltheti, hogy a trágár beszéd használata általánosan elfogadható és követendő példa. Ennek pedig az lehet a következménye, hogy a kiskorúak nem tanulják meg, milyen beszéd és viselkedés megfelelő bizonyos társadalmi környezetben, szituációkban. Fontos, hogy megfelelő helyen és időben szembesüljenek a potenciálisan sértő szavakkal és magatartásokkal, valamint megtanulják, hogy mely szavak megfelelőek és melyek nem. Ez szükségessé teszi az olyan műsorok korlátozását, ahol a szavak használatát „társadalmilag nem megfelelő kontextusban” mutatják be.

Az ilyen beszéd mélyebb és sokkal negatívabb hatást gyakorolhat egy gyermekre, mint egy felnőttre. A gyermekek nem képesek megvédeni magukat az olyan beszédétől, amely a legtöbb felnőtt számára legfeljebb megdöbbenő. Ők még nem képesek megalapozott döntést hozni, amikor ilyen beszéddel szembesülnek. „A gyermekeknek még nem alakultak ki a saját preferenciáik, nem szereztek alapvető erkölcsi értékeket, nem rendelkeznek az ítéletalkotáshoz szükséges információkkal, és ki vannak téve mások manipulációinak” (Collins, 2010: 1260). „A nyelvi erőszak megfelelő kezeléséhez megfelelő élettapasztalat szükséges, amellyel kétséges, hogy rendelkezik a 12–16 év közötti korosztály.”⁵⁸ Az ilyen tartalmú műsorszámok korlátozása ezért a gyermekek „szellemi, lelki ártalmának” megelőzése érdekében is szükséges. A tartalom társadalmi értékessége sem változtatja meg feltétlenül bizonyos szavak vagy kifejezések gyermekekre gyakorolt hatását. A gyermekek sérelme szempontjából mindegy, hogy az alkotás jelentős társadalmi, politikai, irodalmi vagy művészeti értékkel rendelkezik-e, illetve a sértő nyelvezet a művészi önkifejezés eszközének számít-e, az éppúgy károsan befolyásolhatja a kiskorúak személyiségfejlődését.

A korlátozással szemben felhozható érvek szerint korántsem magától értetődő, hogy a trágár szavak elhangzása potenciálisan romboló, káros hatású a gyermekekre nézve, mint például sok erotikus jelenet bemutatása (Krokovay, 2011). Kérdéses, hogy az ilyen tartalom káros hatást gyakorol-e a gyermekekre, mivel azt csak kevés empirikus bizonyíték támasztja alá. Márpedig nem elegendő annak kinyilvánítása, hogy a nyíltan szexuális beszéd és az állítólag sértő, trágár kifejezések jelentős veszélyt jelentenek a gyermekek számára. Kétséges az is, hogy a tiltás megakadályozná, hogy a kiskorúak máshol hozzáférjenek ilyen tartalmakhoz. Nincs társadalmi konszenzus arról sem, hogy mi minősül gyermekekre veszélyes beszédnek (Segall, 2009: 22–25). Nem lehet figyelmen kívül hagyni továbbá azt a tényt sem, hogy sok nyelvi kifejezés kettős kommunikatív funkciót szolgál: nemcsak „eszméket” képes viszonylag pontosan közvetíteni, de egyébként kimondhatatlan érzelmeket is. A beszélő a szavakat gyakran azok érzelmi hatása, mint azok kognitív ereje miatt választja, és a kommunikációnak ez az összetevője „gyakran még fontosabb eleme a teljes üzenetnek”, ami szintén alkotmányos védelmet érdemel. „[G]yakran igaz, hogy ami az egyik embernek közönséges, az a másiknak éppen lírai.”⁵⁹ Az ilyen beszéd bizonyos esetekben „elválaszthatatlan az eszmék és nézőpontok kifejezésétől, vagy az csak az igazság vagy a kifejezőerő veszteségével különíthető el”.⁶⁰

A korlátozás a művészi kifejezés szabadságára is hatással van, emellett érdemes kitérni a különböző médiaszemélyiségek és előadóművészek véleménynyilvánítási és művészi szabadságára is, nem feledkezve el arról, hogy az ilyen kifejezéseket használó szereplők a fiatalok szemében példaképekké válhatnak, illetve viselkedésük sok fiatal számára mintául szolgálhat. Bár a korhatár-besorolás szabályai a médiaszolgáltatókra vonatkoznak, alkalmazása azt is érinti, akinek a beszédét trágárnak címkézik, legyen az egy rádiós műsorvezető, aki véletlenül elfelejt kisipolni egy „rossz szót”, vagy egy zenész, akinek a száma miatt szankcionálnak egy médiaszolgáltatót (Sheftel-Gomes, 2006: 215).

A trágár kifejezésekkel – és általában a kiskorúak védelmével – kapcsolatos gyakorlat még egy szempontból érdekes. A határozatok rendszeresen hivatkoznak a Fővárosi Bíróság (ma Fővárosi Törvényszék) egy 2005-ben hozott elsőfokú

58 Fővárosi Ítéletábla 4.Kf.27.011/2005/4.

59 Cohen v. California, 403 U.S. 15, 25–26 (1971).

60 Denver Area Ed. Telecommunications Consortium, Inc. v. FCC, 518 U.S. 727, 805 (1996).

ítéletére – amely határozat egyébként sem a határozatok tárában, sem online nem érhető el.⁶¹ Kifogásolható az ítélet azon megállapítása, miszerint a kiskorúak egészséges fejlődésével szemben minden más alkotmányos szabadságjognak engednie kell, illetve hogy kétség esetén kizárólag a túlzott védelem lehet az elfogadható mérce. Ez a megállapítás figyelmen kívül hagyja a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása során alkalmazott szükségesség-arányosság tesztjét, és ellentmond az Alkotmánybíróság korábbi, a korlátozással kapcsolatban kialakított gyakorlatának is. Nem vitás, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága bizonyos esetekben korlátozható a kiskorúak védelme érdekében. Ehhez szükség van a médiaszolgáltatók felelős hozzáállására, akiknek tisztában kell lenniük azzal, hogy vannak olyan területek, ahol a sértő nyelvezet és tartalmak közvetítése különösen érzékenynek minősülhet. Ám ez nem jelentheti azt, hogy a kiskorúak védelmével szemben a véleménynyilvánítás szabadságának szükségszerűen mindig, minden esetben alul kellene maradnia. Az elektronikus média területén is a véleménynyilvánítás – kiskorúak védelme érdekében történő – szükséges és arányos korlátozásának kell érvényesülnie.

Irodalom

Bakos Eszter & Krausz Miklós (2011): A kiskorúak jogi védelme a rádiós műsorszolgáltatásokban. Az Ice-T ügy margójára. *Infokommunikáció és Jog*, 43. sz.

Bakos Eszter & Krausz Miklós (2011): A kiskorúak védelme és az önszabályozás hatékonysága. Az RTL Klub Való Világ 4 című műsor szerkesztési alapelveire vonatkozó kódexe tükrében. *Infokommunikáció és Jog*, 45. sz.

Collins, Jessica C.: The Bogeyman of „Harm to Children”: Evaluating the Government Interest Behind Broadcast Indecency Regulation. *New York University Law Review*, Vol. 85., 2010. 1225–1262. http://www.law.nyu.edu/ecm_dlv2/groups/public/@nyu_law_website__journals__law_review/documents/documents/ecm_pro_067134.pdf (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

Krokovay Zsolt (2011): Tilos – miről beszél a médiahatóság? *Hírszerző*, 2011. január 3. http://hirszerzo.hu/velemeny/2011/1/3/20110103_tilos_nmhh_iget (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

Nagy Krisztina (2012): A médiatartalomra vonatkozó előírások a Médiatanács gyakorlatában. Gyermekek védelme. *Mérték Médiaelemző*, <http://mertek.eu/sites/default/files/reports/gyermekvedelem.pdf> (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

Segall, Eric, J.: In the Name of the Children: Government Regulation of Indecency on the Radio, Television and the Internet – Let’s Stop the Madness. *University of Louisville Law Review*, Vol., 47., 2009. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1341112 (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

Sheftel-Gomes, Nasoan: Your Revolution: The Federal Communications Commission, Obscenity and the Chilling of Artistic Expression on Radio Airwaves. *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal*, Vol. 24., 2006. 191–227.

<http://cardozoelj.com/wp-content/uploads/Journal%20Issues/Volume%2024/Issue%201/Gomes.pdf> (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

Az RTL Klub által sugárzott Mónika Show és a TV2 programján szereplő Joshi Bharat című műsorszámok vizsgálata. ORTT, 2009. http://mediatanacs.hu/dokumentum/34018/1261136301talk-show_celvizsgalat_20091218.pdf (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

A ValóVilág 4. című műsor és a kapcsolódó műsorformátumok rendszeres figyeléséből származó hatósági tapasztalatok. NMHH, 2011. http://mediatanacs.hu/dokumentum/1788/1317295247vv4_osszefoglalo.pdf (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

Az RTL Klub által sugárzott ValóVilág 5. című műsor és a kapcsolódó műsorformátumok értékelése. NMHH, 2012. http://mediatorveny.hu/dokumentum/423/vv5_vegleges_osszefoglalo1.pdf (utolsó letöltés: 2013. március 9.).

Kóczyán Sándor jogász, diplomáját 2008-ban szerezte az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. Fő érdeklődési és kutatási területe a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadsága, ezen belül a médiajog, a személyiségi jogok védelme, a gyűlöletbeszéd és az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata. Legutóbbi írása a *Médiakutatóban*: „A magyar médiaszabályozás és az információforrások védelme” (2013. tavasz). Email: kocsand@freemail.hu

61 Fővárosi Bíróság 3.K.33902/2005/7.

Felhívás kutatási eredmények publikálására

A Médiakutató felhívással fordul a hazai kutatókhoz, arra kérve őket, hogy írják meg magyar kontextusban végzett elméleti és empirikus vizsgálataik tanulságait az alábbi témakörökben:

1 **Politikai üzenetek (gyűlöletbeszéd és bulvártartalmak) hatás- és befogadásvizsgálata**

Az elmúlt évtizedekben a médiakutatók és a pszichológusok számos empirikus kutatás során vizsgálták a

- média felhasználókra gyakorolt hatását és a felhasználók befogadási stratégiáit, különösen a politikai üzenetek és az erőszakos tartalmak terén. E kutatások zöme arra a következtetésre jutott, hogy a média hatásának iránya és mértéke megjósolhatatlan, vagyis a közkeletű vélekedéssel szemben a média csak kismértékben képes befolyásolni a közönség viselkedését és véleményét. Ám e vizsgálatok többsége Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban készült, vagyis olyan országokban, ahol a média jellemzően szabad és sokszínű, és ahol a médiapiacra fellelhető tartalmakat alapvetően a piac szabályai – végső soron a nagyközönség elvárásai – formálják. Kérdés ugyanakkor, hogy e kutatások eredményei mennyiben érvényesek a mai Magyarországra, ahol az elmúlt években a média szabadsága csorbult, sokszínűsége csökkent, és ahol a médiapiaci kínálatot a kis piac és a politikai beavatkozás egyaránt torzítja. Várjuk olyan hatás- és befogadásvizsgálatok tanulságait, amelyek a politikai üzenetek (köztük a gyűlöletbeszéd és a bulvártartalmak), a médiaerőszak és a pornográfia hatását/befogadását elemzik.

2 **Az új média hatásmechanizmusai**

Az elmúlt évtizedekben a médiakutatók és a pszichológusok számos empirikus kutatás során vizsgálták a

- média felhasználókra gyakorolt hatását és a felhasználók befogadási stratégiáit. E kutatások zöme arra a következtetésre jutott, hogy a média hatásának iránya és mértéke megjósolhatatlan, vagyis a közkeletű vélekedéssel szemben a média csak kis mértékben képes befolyásolni a közönség viselkedését és véleményét. Ám e vizsgálatok többségének fókuszában a hagyományos média – elsősorban a televízió – állt, míg az új médiumokról készült kutatások száma mindmáig csekély. Számos kutató úgy véli: a nagyobb felhasználói aktivitást tételező és elsősorban a fiatalok által használt internet hatásmechanizmusai gyökeresen eltérhetnek a televízióétól. Várjuk olyan elméleti és empirikus hatás- és befogadásvizsgálatok tanulságait, amelyek az új média használatát elemzik.

3 **A médiaműfajok átalakulása**

A média kutatása során a legelső problémát a vizsgált anyag műfaji (stilisztikai) elhelyezése jelenti: sajtó-, rádió-, elektronikus, nyomtatott, internet-; hagyományos, új-; irodalmi, szak-, bulvár- stb. A hozzáférhetőség szélesebbé válásával a kiinduló kontextuális meghatározottság is eltűnt. Természetes kérdések vetődhetnek fel a nemzetközi jellegzetességek mellett a magyar viszonyokra vonatkozóan is:

- vajon léteznek-e még sajtóműfajok a hagyományos értelemben és tartalommal;
- hogyan használják fel/ki napilapok, folyóiratok a műfajok adta lehetőségeket;
- a megértés folyamatában szükség van-e szabályozott formai és tartalmi keretekre;
- a megjelenő új műfajok a médiumok átalakulásával vagy a megújuló befogadói igénnyel vannak-e összefüggésben?

Várjuk olyan, magyar kontextusban végzett elméleti és empirikus vizsgálataik tanulságait, amelyek a médiaműfajok átalakulását, jellegzetességeit, a megértésben betöltött szerepüket vizsgálják.

A kéziratok beérkezésének határideje: 2013. november 30. A szerkesztőbizottság 20–40 000 leütés terjedelmű, a Médiakutató által használt szabványt követő kéziratokat vár, amelyek közléséről anonim „peer review” rendszerben dönt. A kéziratokat az info@mediakutato.hu címre várjuk.